
We therefore strongly support those individuals and parties who advocate the abolition of Military government. I think that peace will be brought closer by treating the Arab citizens of Israel as citizens with full rights and duties.⁷³

Het was duidelijk dat Blum en Pilon op dat moment in beslag werden genomen door andere zaken. Het verloop van het gesprek kennen we slechts uit de weergave van één deelnemer: Pilon. Het effect wordt echter meegedeeld door de familie Farah: Khayr was diep beledigd. Pilon vermeldt dat bekering tot het christendom aan de orde was gesteld door de sjeik zelf. Wanneer dit juist is, kan het nauwelijks anders of de betreffende opmerking is door Khayr in sarcasme gemaakt. Wanneer een man in zijn positie zelfs maar zou overwegen het druzische geloof op te geven zou dat neerkomen op een ultiem verlies van eer. Een andere mogelijkheid is dat Khayr een vorm van *taqiyya* hanteerde. *Taqiyya* kwam erop neer dat druzen in contact met niet-druzische machthebbers ‘sought to blur their distinctive traits by outward assimilation’.⁷⁴ Inzet van een dergelijk middel duidde echter wel op een noodsituatie.

Wat er die dag precies gezegd is en door wie laat zich niet meer vaststellen. Wél duidelijk is dat noch Pilon noch Blum ook maar een idee had van de achtergrond van de druzen. Was het inderdaad de sjeik zelf die bekering tot het christendom én zijn eigen mogelijke vertrek uit Galilea aan de orde stelde? Sitarih Khanum zou Pilon hebben kunnen vertellen dat dit brisante thema’s waren: *No Druze family would suffer dishonour. No Druze, either man or woman, can with impunity break any of their religious laws*. Khayrs impressie van Pilon was die van een christelijke zendingsarts, zowel belust op de zielen van de druzen als op hun land. Pilon’s impressie van Khayr was die van een ‘oude vos’, een vos met streken.⁷⁵ Men kan zich afvragen in hoeverre dit beeld overeen kwam met de werkelijkheid en in hoeverre het ontleend was aan stereotypen in het werk van Kuyper. ‘Het geeft niets of men met hen disputeert’, had Kuyper over de druzen geschreven. ‘Schijnbaar zijn ze altoos toenaderend, maar dit is schijn zonder wezen, en steeds verbergen ze hun eigenlijk geloof en eigenlijk bedoelen achter den sluier der diepste geheimzinnigheid.’⁷⁶

Khayr en Pilon kwamen uit volstrekt verschillende werelden. Geen van beide mannen wist iets van de achtergronden van de ander. Voor zover valt na te gaan was geen van beiden daar ook bijzonder in geïnteresseerd. Fricties vielen zo niet te vermijden. Toch konden de partijen niet om elkaar heen. Voor Pilon was Khayr de enige mogelijkheid om aan het land te komen voor zijn gedroomde christelijke moshav. Voor Khayr leek Pilon de enige kans om te ontkomen aan gedwongen onteigening van zijn land

⁷³ Rafiq Farah, ‘The Evangelical Episcopal Community’, in: *New Outlook. Middle East Monthly* maart-april 1962, 87.

⁷⁴ Aharon Layish, *Marriage, divorce and succession in the Druze family*, Leiden 1982, xvii.

⁷⁵ J.J. Pilon aan J. Bernath, Nes Ammim 21 september 1964, in: HDC VU archief stichting Nes Ammim-Nederland, doos 28.

⁷⁶ A. Kuyper, *Om de Oude Wereldzee II*, Amsterdam 1908, 431.